N°. 127.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

[illegible]:
Van één tot zes regels . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer. . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

VRIJDAG 21 OCTOBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet,
Jan Hendrikstraat, n°. 260.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . [illegible]
Voor de overige steden des Rijks . . . . . [illegible]

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het [illegible] van het abonnement ƒ 60, Ned. Cour.

De begrootingswetten.

[illegible]

Het vorig Ministerie is herhaaldelijk beschuldigd, dat het bij zijn optreden beloften heeft gedaan van bezuinigingen in het Staatsbeheer, maar onvervuld gelaten; of ook, dat de bezuinigingen, door dat Ministerie daargesteld, verkregen werden door de maatregelen van het Ministerie, dat was afgetreden. Wij gelooven, dat deze en dergelijke beschuldigingen eene voldoende wederlegging en bestrijding zullen vinden in de vergelijking van de begrootingen van 1850 en 1853, gelijk wij gezegd hebben en niet overbodig achten thans te herhalen, omdat die van 1850 het Ministerie DONKER-DE-KEMPENAER, die van 1853 het Ministerie THORBECKE meest volledig [illegible]. Wij zullen bij die vergelijking telkens gelegenheid hebben, om niet alleen in het verschil van de cijfers, maar ook van den aard der uitgaven te doen in het oog springen, dat niet elke vermindering van uitgaven, bezuiniging of met 's Rijks belang in overeenstemming kon worden genoemd, maar gevolgelijk ook vermeerdering van uitgaven met zulk een stelsel niet strijdig kon worden geacht.

De begrooting, betreffende het *Huis des Konings*, uitsluitend gegrond op de voorschriften der Grondwet, moet buiten onze beschouwing blijven.

Het IIde Hoofdstuk, betreffende *de Hooge Collegiën van Staat en het Kabinet des Konings*, onderging eene verlaging:

het cijfer was voor 1850	ƒ 590,874.00
en voor 1853	» 562,804.00
alzoo *minder*	ƒ 28,070.00

De *verminderingen* liepen over reis- en verblijfkosten

van de leden der Eerste Kamer	ƒ 10,000.00
Vergoeding der reiskosten van de leden der Tweede Kamer	» 200.00
[illegible]	» 9,000.00
[illegible]	» 1,500.00
Bureau- en localbehoeften [illegible]	[illegible]
Tractementen der ambtenaren [illegible] Algemeene Rekenkamer	[illegible]
Bureau- en localbehoeften	» 1,000.00
Kosten wegens opruiming van archieven	» 75.00
Verhoogde ridder-soldijen	» 3,900.00
Decoratiën van ridder-orden	» 2,800.00
De Hooge Raad van Adel	» 14,250.00
Tractement der ambtenaren van het Kabinet des Konings	» 300.00
Bureau- en localbehoeften	» 1,000.00
Reis- en verblijfkosten	» 330.00
Pensioenen en wachtgelden	» 3,217.00
	ƒ 53,095.00

Waartegen *verhoogd* zijn:

Tractementen der ambtenaren van de Staten-Generaal	ƒ 2,000.00
Bureau- en localbehoeften	» 10,225.00
Aankoop van boeken	» 500.00
Tractement enz. van den ambtenaar ter kanselarij der beide orden	» 300.00
Onvoorziene uitgaven	» 12,000.00
	» 25,025.00
bedragende het verschil van	ƒ 28,070.00

De oppervlakkige beschouwing van *den aard* dezer verschillen zal, gelijk wij vertrouwen, reeds de overtuiging wekken, dat de gemaakte bezuinigingen, met [illegible] gepaard, allezins doelmatig en in 's Rijks belang kunnen worden geacht; — terwijl de verhoogingen voor het meerendeel in verband stonden met de [illegible] der werkzaamheden, die de Grondwet aan de volksvertegenwoordiging, na de herziening, opdroeg. Maar wij moeten bovenal wijzen op de wijziging, die het stelsel [illegible] over de sommen voor *onvoorziene uitgaven* [illegible] het vorig Ministerie heeft ondergaan, waardoor de beschikking niet zoo onbeperkt en onéigenaardig als vroeger geschiedde, voortaan kan plaats hebben. Wij mogen verwijzen tot al hetgeen ter aanbeveling van dit stelsel door dat Ministerie is aangevoerd, waarvan de slotsom [illegible] waarheid te doen zijn.

Het III Hoofdstuk betreffende *de Buitenlandsche Zaken*, levert mede eene vermindering op:

het cijfer beliep in 1850	ƒ 519,052.00
en in 1853	- 482,966.00
alzoo eene *verlaging* van	ƒ 36,086.00

Zij ontstond uit eene vermindering der navolgende posten, als:

Tafelgeld van den Minister	ƒ 6,000.00
Bureau- en localbehoeften	- 2,200.00
Bezoldiging der gezantschappen	- 9,204.00
Uitrusting en reiskosten	- 2,000.00
Buitengewone zendingen	- 2,000.00
Briefporten enz.	- 4,000.00
Reis- en verblijfkosten van de commissie voor de examens	- 200.00
Idem van staatspostiljons	- 800.00
Redding van schipbreukelingen enz.	- 100.00
Pensioenen, wachtgelden en afloopende betalingen	- 15,882.00
	ƒ 42,386.00
waartegen slechts is verhoogd de post voor bezoldiging der consulaten	- 6,300.00
komt overeen met genoemde	ƒ 36,086.00

Hoe men ook over den aard van sommige dezer [illegible] dezer uitgaven eene bezuiniging veroorloofden, zonder dat de eer en de waardigheid, of het belang der Regering daarbij schade leed. De uitbreiding der consulaten, die eene vermeerdering van uitgaven noodzakelijk maakte, was ontegenzeggelijk in het belang van Nederlands handel en zeevaart.

Het IV Hoofdstuk, betreffende *de Justitie*, deelde evenzeer in de vermindering.

Het cijfer over 1850 was	ƒ 2,305,979.00
en dat voor 1853	- 2,188,012.28
alzoo	ƒ 117,966.72

[illegible] ontstond op de volgende [illegible] minder [illegible]

Tractementen [illegible]		[illegible]
Bureau- en localbehoeften [illegible] verblijfkosten		- 200.00
Bezoldiging, Geregtshoven		- 22,000.00
Idem Regtbanken		- 16,400.00
Deurwaarders Geregtshoven		- 1,200.00
Kosten Militair Geregtshof		- 270.00
Geregtskosten van strafzaken		- 15,270.00
Kosten van algemeene of Rijkspolicie		- 7,060.00
Idem der gevangenissen		- 128,886.00
Onvoorziene behoeften		- 6,000.00
		ƒ [illegible]
meerder		
Bezoldig. van den Hoogen Raad	ƒ 4,500.00	
Bureaukosten der regterlijke collegien	- 62,400.00	
Pensioenen	- 6,170.00	
Wachtgelden	- 6,649.28	
		- 79,719.28
het geheele verschil dus is		ƒ 117,966.72

Dit verschil vordert evenwel eenige toelichting, vermits het beheer van *den arbeid* der gevangenissen bij eene afzonderlijke begrooting is geregeld, zoodat, terwijl in 1850 de opbrengst van den arbeid ad ƒ 200,000 onder de verschillende ontvangsten werd geraamd, en de kosten van den arbeid daarentegen op de begrooting van de Justitie ad ƒ 157,215 werd gebragt, in 1853 het batig slot van dien arbeid ad ƒ 38,785 voor 1853 in den ontvangst werd verantwoord. Niettemin was in 1853 voor aanbouw en onderhoud van gevangenissen eene som van ƒ 75,000 meer uitgetrokken; zoodat ten slotte ook dit hoofdstuk eene gunstige uitkomst oplevert.

Het Vde Hoofdstuk, betreffende *de binnenlandsche zaken*, [illegible] in verband tot de strekking van onze tegenwoordige beschouwing, eene meer uitvoerige behandeling.

Het cijfer van 1850 beliep	ƒ 4,543,414.74
dat van 1853	- 5,331,851.64

Wij treffen dus hier eene *verhooging*

aan van	ƒ 787,436.90

Deze verhooging ontstaat uit de navolgende vermeerdering van sommige posten, als:

Kosten van het bestuur der provinciën; — een onvermijdelijk gevolg der voorschriften van de provinciale wet	ƒ 24,099.00
Medische politie; — de regeling van het beheer der Rijks Veeartsenijschool	- 25,000.00
Kosten van Statistiek en onderstening van behoeftige gemeenten	- 10,000.00
Waterstaat en publieke werken; — eene aangelegenheid, waarin verschillende belangen betrokken zijn	- 653,018.87
Kosten van Onderwijs	- 12,659.00
Kunsten en Wetenschappen	- 6,865.00
Nederl. Staatscourant en Staatsblad	- 6,750.00
Telegrafie	- 230,000.00
Jagt en Visscherij	- 11,350.00
Pensioenen, toelagen en gratificatiën	- 24,810.03
te zamen	ƒ 1,004,551.90

Kosten van het Depart.	ƒ 7,500.00	
Nationale Militie en Schutterij	- 800.00	
Armwezen	- 145,000.00	
Nationale Nijverheid	- 63,815.00	
te zamen		[illegible]
Uitmakende het bovengenoemd verschil van		[illegible] 787,436.90

De [illegible] in de begrooting, [illegible] der beide [illegible] Minister, die daar[illegible] uiteenloopend moge het oordeel zijn over de uitbreiding, die het vak van *de waterstaat en publieke werken* heeft ondergaan, men moet het eens zijn in de erkenning, dat die sommen nuttig zijn besteed en verschillende belangen daardoor zijn bevorderd. Zulk een gunstig oordeel moet ook de uitgaaf treffen, die voor de *telegrafie* wordt beschikbaar gesteld. De wettelijke regeling der *jagt en visscherij* ging met uitgaven gepaard, waardoor ook de menigvuldige klagten over een ontoereikend en [illegible] toezigt werden opgeheven. De kosten [illegible] *onderwijs* deelden in de [illegible] [illegible] de meeste inrigtingen, ook die aan het hoofd staat van de beoefening der wetenschappen (de Koninklijke academie, gelijk vroeger het Koninklijk Nederlandsch Instituut) bleven in het genot der subsidiën en de toelage van ƒ10,000 voor kosten van het opmaken en vervaardigen eener geologische kaart van Nederland, bewijst ook voor de aanmoediging van nieuwe wetenschappelijke vakken. Moge nu al door de belangrijke bezuiniging, die de afdeeling voor *de nationale nijverheid* heeft ondergaan, menig bijzonder belang of de eerzucht van enkele individus zijn gekrenkt, of daardoor [illegible] zijn gegeven aan gekwetst eigenbelang [illegible] eene niet altijd edelmoedige bestrijding der [illegible] regelen van het afgetreden ministerie [illegible] zocht: gewis het algemeen belang werd [illegible] regeling bevorderd, toen de schijn[illegible] bron, waaruit, onder de [illegible] Nationale Nijverheid, zich [illegible] industrieel heeft, gesloten [illegible]. Onder de omstandigheden, [illegible] van het Mi-

nisterie tot vermindering hebben geleid, behooren de afloopende uitkeeringen, krachtens de zoogenaamde zeven-kinderenwet, treurig overblijfsel van een vroeger Ministerie; maar aan het afgetredene mag daarentegen de lof niet worden onthouden van krachtig te hebben medegewerkt tot eene voor het Rijk voordeelige regeling der betrekking tot de Maatschappij van Weldadigheid, die eene bezuiniging van ƒ 60.000 's jaars heeft te weeg gebragt.

De beide hoofdstukken, betreffende *de zaken voor de Eeredienst* der verschillende kerkgenootschappen leveren het bewijs op, dat de bevordering van deze belangen evenmin zijn uit het oog verloren.

Terwijl de kosten voor bureau- en locaal-behoeften voor het Departement op iedere begrooting voor 1853 zijn verminderd, worden de overige kosten voor de kerkgenootschappen *verhoogd* als volgt;

Protestantsche	ƒ 22807.84
Israëlitische	- 4400.00
Roomsch Katholijke	- 27034.00

De aard dezer verhoogingen betrof:

a. bij het protestantsche: de kosten van kerkbestuur, en kinder-, school en academie gelden.

b. bij het Israëlitische: de tractementen der kerkleeraren en de onderstands gelden aan gemeenten.

c. bij het Roomsch Katholijke: de tractementen van plaatselijke dienstdoende kerkleeraren en subsidien ten behoeve van kerkelijke gebouwen.

Wij ontmoeten thans in onze beschouwing de begrootingen voor de Departementen van *Marine*, *Oorlog* en *Kolonien*; de omstandigheid evenwel, dat de Hoofden dier Departementen, ten gevolge eener allerzonderlingste houding, tegelijk leden waren van het afgetreden en leden zijn van het tegenwoordig Ministerie, maakt het noodig, dat deze drie hoofdstukken beschouwd worden tegelijk met de overige, door het tegenwoordig bewind aangeboden.

Ons blijft dus nog over, de beoordeeling der begrooting van 't Departement van finantiën en van de uitkomsten van het over 1850, 1851 en 1852 gevoerd finantieel beheer van 's Rijks Schatkist.

Bij gelegenheid dat aan den kanselier der Engelsche schatkist, den heer GLADSTONE, weinige dagen geleden, te Inverness in Schotland, het burgerschap dier stad werd opgedragen; hield deze eene merkwaardige rede, waarin, na eenige opmerkingen van plaatselijk belang, het volgende voorkomt, dat door alle voorstanders van vrijen handel moet beäamd worden.

In het adres, mij door uwen gemeenteraad aangeboden, wordt hoofdzakelijk van twee zaken melding gemaakt, wier beschouwing 't algemeen thans ook wel 't meeste bezig houdt, de handelswetgeving, die de laatste tien jaren voor altijd gedenkwaardig zal doen blijven: te gelijkertijd, wordt er gewezen op vreemde staatkunde en gouvernementen.

Wat die handelswetgeving aangaat, deed ik reeds opmerken, hier heden te maaijen, waar anderen gezaaid hebben. — Ja, de eer mogt ik genieten met den ontslapen Sir ROBERT PEEL in vroegere dagen in betrekking te staan, en zoolang ik leef, zal het voor mij eene bron van zelfvoldoening wezen, dat van de eerste schrede voorwaarts op de baan, ik het genoegen mogt smaken, hoewel een minder aanzienlijk, echter werkzaam deel te kunnen nemen aan het ten uitvoer leggen *dier* verbeteringen en wijzigingen in onze commerciele en belastingwetten, welke over ons land rijker en grooter zegeningen hebben uitgestort dan de hoogstgespannen verwachtingen ooit konden voorzien. (*Toejuichingen*). Gedurende de 5 of 6 laatste jaren hebben wij ons te midden van billijke prijzen en overvloed, met hare weldadige uitwerking geluk gewenscht, al vergaten wij niet dat er een tijd zou komen, waarop de natie, door een algemeenen druk op de middelen van bestaan, minder in staat zou zijn ze te genieten. En hoeveel beteekenend wordt de gunstige strekking der nieuwe wetgeving erkend in den geest, die ons ondervoeren! Slaat een blik op vroegere tijden en wij zien steeds dat, bij dure graanprijzen, de natuurlijke angst en onrust der natie zich lucht gaf in verkrachting der wet, in zamenspanning en bloedvergieten. In sommige landen heeft het nog plaats, — en nog onlangs las ik, dat de bestuurders van twee steden in Italië aan de onrust der bevolking, uit de bovengenoemde oorzaak ontstaan, waren opgeofferd. Zoo gaat het steeds, waar de mensch tracht te dringen in de besluiten der Voorzienigheid, en waar de druk van schaarschte nog door ondoelmatige wetten verergerd wordt. Maar let *hier* op de tegenstelling. Niet alleen in dit, maar ook in andere gedeelten van het rijk, is er een te kort op den oogst, en de vraag naar graan voor Frankrijk heeft onze markten opgezet, maar over Engeland en Schotland wordt nergens ééne klagt van onrust of ontevredenheid gehoord; want de natie is er gerust op, dat schaarschte en overvloed aan hoogeren invloed onderworpen zijn; zij weet dat menschelijke wetgeving al 't mogelijke in 't werk heeft gesteld, om aan 's menschen wil en nijverheid vrijen loop te laten en dan daar heerscht overal die rust en tevredenheid, dat zelfvertrouwen, zooals wij niet beter verlangen kunnen. (*Toejuichingen.*)

Om het triompheeren eener partij te vieren zijn wij hier niet bijeen. — Er was een tijd toen de vraag van „*beschermende regten*" partijgeest en strijd deden ontstaan. Een tijd is er geweest, toen het pleit reeds was beslist, dat eene partij „*bescherming*" tot motto verkoos en er hare banieren mede kleurde. Die tijden zijn vervlogen; de kracht der waarheid zegevierde, en ik kan niet onderstellen, dat er na de ondervinding der laatste jaren, nog partijen zouden gevonden worden, die, wien hun de magt toevertrouwd, zouden willen terugtreden ten einde een heilzaam handels-systeem te veranderen of te wijzigen. (*Toejuichingen.*)

Wat eenmaal tot de afgetrokkene opinie van denkers behoorde, van de eene klasse in de maatschappij zich op eene andere verplaatste, de gedachte van staatslieden bezig hield, de bestemming van het Parlement erlangde, door de wet kracht verkreeg, is thans de bepaalde staatkunde van Engeland, bekroond door de sympathie der natie. (*Luide toejuichingen.*) En vergun mij, de hoop te uiten, dat het einde hever aangepraten nog niet is bereikt. Groote invloed heeft Engelands voorbeeld. 't Had moeite, andere natien van Europa van het denkbeeld terug te brengen, dat in beperkende handelsbepalingen zeker toovers achtig geheim van nationalen welvaart en voorspoed bestonden. Die dwaalleer door ons eens verworpen, zal ook door dezen niet lang gehandhaafd worden. De nadrukkelijke getuigenis van de voordeelen des vrijen handels, die de heerlijke gevolgen eener volledige en onbeperkte toepassing dier beginselen hebben opgeleverd, zal haren weg vinden bij de natien van het vaste land en eene even groote ontwikkeling van overvloed en geluk onder haar ten gevolge hebben; onderlinge gemeenschap zal toenemen en alzoo zullen de voordeelen rijzen als natuurlijk gevolg van vermeerderde welvaart. — Groote maatschappelijke en zedelijke belangen zullen reuzenschreden voorwaarts doen, en al zullen wij ook alle zegeningen niet verwezenlijkt zien, den mensch in het Christendom toegezegd, er zijn dan toch vele hinderpalen uit den weg geruimd, die anders zijn vooruitgang belangrijk zouden belemmerd hebben. (*Oorverdoovende toejuichingen.*)

In een artikel „*de vrijzinnige partij*„ en de „*tegenovergestelde*„ *regering*„ bespreekt de *Arnhemsche Courant* het artikel van de *IJsselbode*, waarin dit blad betoogt, dat de kracht der vrijzinnige beginselen het Ministerie dwingt liberaal te zijn, zoodat de constitutionnele partij dat Ministerie zou kunnen ondersteunen.

Volkomen instemmende met hetgeen wij daaromtrent [N°. 120], gezegd hebben, namelijk, dat men steeds den *oorsprong* van het Ministerie gedachtig moet zijn, en niet vergeten dat de niet-openbaring der „tegenovergestelde rigting„ geenszins het gevolg is van de *beginselen* van het Ministerie herinnert de *Arnhemsche Courant* hetgeen zij een paar dagen, vóór de opening der buitengewone zitting, zeide:

„Het ministerie kan, eindelijk, zich stellen als partij tegenover de groenianen door als beginsel aan te nemen eene geheele en volkomene handhaving, uitvoering en ontwikkeling der Grondwet. Dat het dit laatste kiezen zal is, voor het minst, niet waarschijnlijk. Het zou, door dit te doen, zijnen oorsprong en de reden van zijn aanzijn verloochenen. Het zou ontrouw worden, aan de, in zijnen brief aan den Koning beloofde, regering in „de *tegenovergestelde* rigting.„ In „de *tegenovergestelde* rigting„ ligt geheele, volkomene handhaving, uitvoering en ontwikkeling der Grondwet niet. Geheele, volkomene handhaving, uitvoering en ontwikkeling omvat meer dan een negatief *niet-schenden* der Grondwet. Al schendt men letter noch woord der Grondwet, als men het grondwettig beginsel laat slapen, als men niet van dat woord en die letter levende en werkende waarheden maakt, men voert dan de Grondwet niet uit en men handhaaft haar niet.

„Voor het land — en zelfs in het bijzonder belang van het ministerie — ware echter deze inconsequentie, deze logenstraffing van zich zelve, de beste keuze. Wanneer het ministerie, wanneer de ministeriele partij tegen de eischen of aanspraken der groenianen, de grondwettige beginsels handhaaft en verdedigt, vindt zij de constitutionnele, de thorbeckiaansche, partij noodzakelijk aan hare zijde. Deze partij mag en zal haar beginsel niet prijs geven, wie dan ook dat beginsel als regel en rigtsnoer opvat, en zij zal elk ministerie, dat de zaak van constitutionnele orde en vrijheid voorstaat, ondersteunen in den strijd tegen revolutionnaire reactie, al heeft zij billijke reden, dat ministerie te wantrouwen en het hare sympathie te ontzeggen. Wij mogen ons niet ontveinzen, dat wij zijn in eenen tijd van crisis, en dat er broederschap en verband bestaat tusschen de reactie in Nederland en de reactiën buiten Nederland. Indien de ministeriële partij genoeg inzigt en vaderlandsliefde bezit, om niet met de reactie gemeene zaak te maken, indien de reactionnaire Nederlanders het ministerie bekampen, *omdat het niet anti-revolutionnair* (d. i. *niet ultra reactionnair*) *genoeg is*, dan is hier een punt, waarop wij het ministerie kunnen ontmoeten en met het ministerie éénen weg gaan. Maar of die ontmoeting *zal* plaats hebben, en of wij dien weg te zamen *zullen* gaan, het zal van de keuze, van de handelingen van het ministerie zelf afhangen.„

Op deze voorwaarden alleen kan de toenadering der ministeriele met de vrijzinnige partij plaats vinden. Maar de vrijzinnige partij behoort niet op te staan en hare positie te verlaten om de „tegenovergestelde„ te gemoet te gaan. De vrijzinnige partij moet zich niet, door zelfmisleiding, laten verlokken, in plaats van de toenadering af te wachten, zelve tot de ministeriele partij te naderen. Zij kan dit niet doen zonder verloochening van stelsel en beginselen. Zij moet dit evenmin doen als de vrijzinnige partij voor den heer GROEN, als zij het doen zou uit sympathie voor den heer ...

Nederlanderachtigheden.

De Nederlander beschuldigt ons in No. 1013:

van *weergalooze bitterheid*;

van *gemis aan sympathie voor verdrukte protestanten;*

van *verzet tegen elke poging om het ultramontanisme te stuiten.*

De Grondwet meent, dat er geen grond voor die beschuldiging kan aangewezen worden.

Zij constateert slechts de feiten, zoo als zij bestaan en trekt daaruit de gevolgen, die voor de hand liggen.

Zulke waarheden treffen ligtelijk en moeten meestal een onaangenaam, een bitter gevoel veroorzaken bij hen, die er door getroffen worden.

De schuld ligt dus niet aan onze zijde.

Overigens is er voor de dagbladpers weinig roemensstof over de lieftaligheid van *de Nederlander*.

De Grondwet bestond niet tijdens de vervolging der afgescheidenen in Nederland en de inhechtenisneming der Madiai's in Toskane. Zij zou niet in gebreke zijn gebleven, daarvoor sympathie te betoonen.

Nu evenwel zal zij zich onthouden het plan te ondersteunen, om, *uit naam der Nederlandsche protestanten*, ter bescherming van geloofsgenooten *elders* op te treden;

nadat *het protestantisme in Nederland*, in de zaak der godsdienstvrijheid, zich een privilegie aanmatigde;

nadat *de Nederlandsche regering* bij een wets-ontwerp van hare gezindheid jegens R. K. landgenooten heeft doen blijken;

nadat *een protestantsch-ultramontanisme* in Nederland zijne beginselen heeft geopenbaard;

nadat een zoogenaamd *nationaal protest* in wettelijken vorm het regt der landsoverheid in kerkelijke zaken heeft erkend;

nadat de bepalingen der Grondwet, ten aanzien der vrijheid van godsdienst, op christelijk-historische wijze, ten gunste van het protestantisme, zijn uitgelegd en toegepast.

De Grondwet ijvert tegen elke inmenging van den *Staat* in kerkelijke zaken; — maar ook tegen iedere poging van de *Kerk*, om te heerschen op staatkundig gebied.

Zij werkt daardoor mede tot wering van het ultramontanisme.

Het ultra-montanisme is de toepassing van het kerkelijk gezag; — dat wel eens, maar ten onregte, den naam van „het Christendom„ aanneemt, — op het Staatsregt.

„In den grond kan dus de anti-revolutionaire leer „niet anders zijn dan „zulk een ultra-montanisme.„

„Er zijn twee *fractiën* van anti-revolutionairen: de „*Protestantsche* en de *Roomschgezinde*.„ (*De Nederlander* No. 1014.)

En nu is het toch aan *de Nederlander* niet onbekend, dat *de Grondwet* de anti-revolutionaire partij in Nederland, van welke fractie ook, met kracht bestrijdt; omdat zij juist volstrekte afscheiding van Kerk en Staat als een uitnemend kenmerk van het protestantisme en als een waarborg voor staatkundige en godsdienstige vrijheid blijft beschouwen.

De meeste staatkundige dagbladen handelen tegenwoordig over *anti-revolutionair Staatsregt.*

De *polemiek* verheldert de denkbeelden van dag tot dag.

Opmerkelijk was weder de aanvang van een stuk in N°. 1014 van *de Nederlander*:

„Wij zagen reeds vroeger, dat de gezamenlijke anti- „revolutionairen in fractiën kunnen gesplitst worden, „maar alleen in *twee*, niet meer en ook niet minder, „de *Protestantsche* en de *Roomschgezinde*. De beide „namen, die hen speciaal van elkander onderscheiden, „zijn niet langer politieke termen, gelijk die, welke bij „de beide categorien gebezigd worden, maar integendeel „aan hunne *godsdienstige* belijdenis ontleend. Het zijn „dezelfde namen, die ook de beide hoofdrigtingen aan- „duiden, waarin zich de Christelijke kerk verdeelt.„

Bedriegen wij ons niet, dan is het doel der anti-revolutionairen, om den strijd der beide hoofdrigtingen op politiek terrein over te brengen.

Tot nog toe vereenzelvigde men de anti-revolutionairen met de kerkelijk-orthodoxe partijen; en toch, *hoe velen zijn er*, onder de laatsten, die een gemoedelijk bezwaar hebben, om zich met staatkunde in te laten?

Hoe velen, die uit dat beginsel weigeren tot de stembus te naderen?

Hoe velen, die zeggen te behooren tot een Koningrijk, dat niet is van deze wereld, en niet komt met uiterlijk gelaat, van elken strijd met vleeschelijke wapenen een afkeer hebben?

Deze behooren niet tot „de vrienden„.

Een kleine uitgelezen kring maakt de anti-revolutionaire partij uit.

Zoo men zich van de medewerking der *velen* wil bedienen, moet de bazuin *godsdienstige* toonen doen klinken; want voor een *staatkundig* geluid is hun oor doof.

Zie de geschiedenis van Nederland in het tijdvak van November 1849 tot October 1853.

Buitenland.

ENGELAND.

Zaturdag zijn genoegzaam alle fabrieken van Preston en omstreken, ten gevolge van de geschillen tusschen de hoofden en werklieden gesloten. Daardoor zijn eensklaps 15,000 arbeiders van werk verstoken. Het bedrag der arbeidsloonen voor deze per week beloopt 12 tot 13,000 pond sterl. De vereeniging van werklieden wil dat eenigermate vergoeden; doch het spreekt van zelve dat dit slechts gedeeltelijk en voor korten tijd kan zijn. Men kan den hoofden der fabrieken geene onmenschelijkheid ten laste leggen, daar zij bij herhaling de loonen hebben verhoogd, doch verdere verhooging hun onmogelijk valt. Het is te hopen dat nog door wederzijdsche inschikkelijkheid de zaak geregeld worde, welke anders in de fabrijk-districten tot groote moeijelijkheden aanleiding geven. Het committé der werklieden heeft eene algemeene vergadering in de open lucht belegd.

— Op de voornaamste markten van Ierland zijn de graanprijzen in de laatste week dalende geweest. Te Armagh was jl. Zaturdag de daling aanmerkelijk; de prijs der tarwe verschilde ruim 2 sh. per centenaar met dien van den vorigen dag; de haver 2 d. per pond, en het brood $1\frac{1}{2}$ d.

— Ook te Galway en Limerick hebben alle soorten van granen eene neiging tot daling in den prijs getoond; men schrijft dit voor een groot deel toe aan de veel gunstiger berigten nopens den aardappeloogst in Ierland.

FRANKRIJK.

De staat van zaken in het Oosten, welke het uitbreken van den oorlog aldaar zoo goed als zeker maakt, heeft zekere gisting onder de woelzieken hier te lande veroorzaakt. Reeds was dit voor eenige weken gebleken uit bij de regering ingekomen verslagen, door speciale commissarissen ingezonden, die naar de departementen zijn afgezonden. De berigten uit het Zuiden vooral luidden minder gunstig. Men schrijft aan een en ander de verdubbeling der waakzaamheid van de politie toe; er hebben te Parijs en elders huiszoekingen en in-hechtenisnemingen plaats gehad; men heeft onder anderen bij de gewezen ministers Goudchaux en Bastide onderzoekingen ingesteld.

TURKIJE.

De brief door Omer-pacha aan den Russischen opperbevelhebber in de Donau-Vorstendommen medegedeeld, is thans mede bekend geworden. Daarin wordt o. a. gezegd:

Er blijft der Porte niets over, dan de onvermijdelijke noodzakelijkheid om tot den oorlog te komen. Daar de inval in de Donau-gewesten en de schending van de verdragen, die zij daarstelt, regtstreeksche oorzaken tot krijg uitmaken, zoo stelt de Porte, als laatste uitdrukking van hare vredelievende gevoelens, Uwer Excellentie, door mijne tusschenkomst voor, deze gewesten te ontruimen binnen een tijdsverloop van *veertien* dagen te rekenen van den dag der ontvangst van dezen brief.

„Indien binnen dien tijd een ontkennend antwoord van Uwe Excellentie bij mij mogt worden ontvangen, *dan zou het begin der vijandelijkheden daarvan een natuurlijk gevolg zijn.*"

Men vindt in dit schrijven, gelijk in het manifest der Porte, beleefdheid en waardigheid, doch te gelijk vastbeslotenheid.

De meeste bladen laten daarin in dat opzigt regt wedervaren, doch zoeken te vergeefs naar de gelegenheid, welke in die stukken (volgens de telegraphische berigten) zou zijn gelaten om nog tot eene vredelievende regeling te geraken. Integendeel er heerscht, bij alle gematigdheid in den vorm, een klem en vastheid van toon in die stukken, welke van den thans in Turkije weder opgekomen geest getuigt. De vraag is slechts of die geest lang vol zal houden na eene of andere nederlaag, die men bij de meerdere magt en geoefendheid der Russische troepen als bijna onbetwijfelbaar kon stellen, ten zij er onverwachte gebeurtenissen van andere zijden plaats grijpen.

Nu reeds zegt men, heeft de Sultan het binnenloopen van de verbonden vloten in de Dardanellen aan den Britschen gezant gevraagd, die hem daarop toestemmend heeft geantwoord: zoodat men het er voor houdt dat de vereenigde scheepsmagt thans voor Konstantinopel ligt. Hoe dit door Rusland, en bijzonder ook door Oostenrijk zal worden opgevat, staat nog te bezien.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

Aan de Tweede Kamer is thans aangeboden eene wet, strekkende tot bekrachtiging van het Koninklijk Besluit van 15 Sept. jl., houdende vermindering der regten op de granen en andere levensmiddelen.

De Memorie van Toelichting tot dat ontwerp, bevat o. a. het volgende:

De Regering meende onder de bestaande omstandigheden in ernstige overweging te moeten nemen of het algemeen belang ook hier te lande het daarstellen van buitengewone maatregelen vorderde.

Bij het onderzoek daarnaar bleek, dat bij een gewonen graanoogst door eigen voortbrenging in de binnenlandsche behoefte kan worden voorzien voor zooveel de tarwe betreft, doch dat steeds een aanzienlijk tekort bestaat met opzigt tot de rogge, gerst en boekweit, hetwelk door aanvoeren van buiten 's lands moet worden gedekt.

Bij minder gunstigen oogst, gelijk dien van het tegenwoordige jaar, bestaat er alzoo eene groote behoefte aan vreemd graan van allerlei soort.

Eene vergelijking van den invoer gedurende de eerste zes maanden van dit jaar met dien van 1852 toonde alverder aan, dat terwijl de algemeene invoer van tarwe en rogge in het eerstgenoemd tijdvak aanzienlijk minder was geweest, daarentegen eene grootere hoeveelheid dan in 1852 in consumtie was afgeleverd. De voorraad van deze graansoorten in entrepot, was dan ook op 1° Julij jl. geringer dan op hetzelfde tijdstip van 1852.

Het scheen der Regering dus niet twijfelachtig, of, om in de behoeften van de Nederlandsche bevolking te kunnen voorzien, zouden nog belangrijke aanvoeren van vreemde granen gedurende dit en het volgende jaar worden vereischt.

Op zich zelve zouden de bestaande regten op de granen, die inderdaad als zeer matig zijn te beschouwen, tegen ruimer aanvoeren tot verbruik in Nederland geen hinderpaal opleveren, ware het niet dat zich de buitengewone omstandigheid hadde voorgedaan, dat niet alleen Frankrijk en Belgie, maar ook de Staten van het Tolverbond, alwaar de behoefte aan voedingsmiddelen dit jaar gewis niet minder gevoeld wordt dan in Nederland, hunne matige regten nog verminderd of geheel hadden opgeheven.

In dien toestand zou de handhaving van het Nederlandsche tarief welligt ten gevolge kunnen hebben, dat de handel, uitgelokt door bijzondere gunsten elders uitgeloofd, onze havens voorbijgaan, en zijne zeilende ladingen naar vreemde landen zou doen stevenen, van waar men later de granen tegen hoogere prijzen zou moeten aankoopen.

Op grond hiervan heeft de Koning gemeend van Zijne bevoegdheid bij art. 2 der wet van 19 Junij 1845 (*Stbl.* n°. 28) gegeven, gebruik te moeten maken, en zijn bij Koninklijk besluit van 15 September 1853 (*Stbl.* n°. 103) de regten op de granen, de aardappelen en eenige andere levensbehoeften aanzienlijk verminderd.

Ter voldoening aan het 2de lid van het evengenoemd art. 2 der wet van 19 Junij 1845 wordt thans deze voordragt aan de Staten-Generaal aangeboden. De Regering stelt voor, den genomen maatregel tot op 1 Julij 1854 te bestendigen, vermits zij van oordeel is dat, hoe ook de invoer van vreemd graan worde begunstigd, het toch wel niet te verwachten is, dat de prijzen aanmerkelijk zullen dalen voordat het uitzigt op een volgenden, meer voordeeligen oogst zal zijn verkregen.

Blijkens het eindverslag, opgemaakt voor het wetsontwerp tot vereffening van het te kort over het dienstjaar 1848, dat in de hoofdzaak overeenkomt met een vroeger reeds door die Kamer aangenomen ontwerp, heeft tot geene bepaalde bedenkingen aanleiding gegeven. Alleen is door enkele leden de vraag gedaan, op welken grond de Rekenkamer het slot der rekening van het dienstjaar 1850 op ƒ 755,20 minder heeft vastgesteld, dan dit slot volgens de oorspronkelijk opgemaakte rekening bedroeg. De afgesloten rekening zelve, welke den 10den Februarij 1853 aan de Kamer is medegedeeld, geeft daaromtrent geen licht. Ook is het eenigzins vreemd, dat toen het vorig wets-ontwerp tot vereffening van het tekort over 1848 den 14den Maart 1853 door de Tweede Kamer werd aangenomen, op de toen reeds plaats gehad hebbende verandering in het slot der rekening van 1850 niet oplettend is gemaakt.

Nog is de vraag gedaan, of, daar bij de wet van 30 December 1852 geheel het vermoedelijk batig slot van 1851 tot het daar vermeld einde beschikbaar is gesteld, de zekerheid wel bestaat, dat de straks genoemde som van ƒ 755.20 nog uit de beschikbare middelen van dat dienstjaar zal kunnen worden gevonden.

De Minister van Financiën heeft daarop te kennen gegeven, dat het ter Algemeene Rekenkamer, bij onderzoek en verificatie der Staatsrekening over 1850 is gebleken, dat enkele kleine posten behoorden te worden overgebragt naar een volgend dienstjaar, en dat het daaraan is toe te schrijven dat het saldo, zoo als het tijdens de opmaking dier rekening was uitgetrokken, met de opgegeven som van ƒ 755,20 moest worden verminderd. Deze verandering van het cijfer is, gelijk van zelf spreekt, bij het Departement van Financiën niet onopgemerkt gebleven; doch het schijnt der aandacht te zijn ontsnapt, dat het van invloed wezen moest op het wets-ontwerp, hetwelk den 14den Maart 1853 in de Tweede Kamer in behandeling werd genomen; en daaraan zal het moeten worden geweten, dat men er toen niet opmerkzaam op is gemaakt. Wat betreft het slot der rekening over het dienstjaar 1851, kan men met volkomen zekerheid mededeelen; dat het, na aftrek van het daarop beschikbaar gestelde bij de wet van 20 December 1852, nog zal bedragen eene som van ƒ 184,066,83, en dat alzoo zonder eenige bedenking daarop de boven gemelde som van ƒ 755,20 kan worden aangewezen.

Het wetsontwerp, houdende begrooting wegens den arbeid der gevangenen over 1854, stelt de uitgaven vast op de som van ƒ 149,915, wordende tot dekking dier uitgaven aangewezen: de inkomsten, over het jaar 1854, wegens uit de magazijnen van den arbeid der gevangenen te doene leverantien, en confectiewerk der gevangenen, en de inkomsten over hetzelfde jaar, wegens verkoop van onbruikbare werktuigen, gereedschappen en andere fabriek-voorwerpen, den arbeid der gevangenen betreffende. Deze inkomsten worden gezamentlijk op ƒ 183,200 geraamd, als: Inkomsten wegens leverantien uit de magazijnen van den arbeid en confectiewerk ten behoeve van het Departement van Oorlog ƒ 48,000; Idem voor het Departement van Marine ƒ 75,000; Idem wegens leverantien uit de magazijnen als boven, ten behoeve van het Departement van Kolonien ƒ 6,000; Idem voor de dienst der gevangenissen ƒ 42,000; Idem wegens leverantien uit de magazijnen als boven, en confectiewerk ten behoeve van particulieren ƒ 12,000; Idem wegens verkoop van onbruikbare werktuigen, gereedschappen en andere fabriek-voorwerpen ƒ 200; Totaal ƒ 183,200.

Het wets-ontwerp tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het pensioenfonds voor 1854, bepaalt het bedrag der uitgaven op de som van ƒ 166,500. Tot dekking der uitgaven worden aangewezen: *a.* het batig saldo der rekening van het fonds over het jaar 1853; *b.* de opbrengst over het jaar 1854 der afloopende kortingen, toegekend bij art. 33 der wet van 9 Mei 1846 gewijzigd bij die van 3 Mei 1851 *c.* de opbrengst over het jaar 1854 der doorloopende kortingen, *d.* de renten der, krachtens art. 39 van de voorschreven wet, ten name van het fonds staande inschrijvingen op een der grootboeken van nationale schuld; *e.* subsidie uit de schatkist tot tegemoetkoming in de kosten van beheer, uithoofde der werkzaamheden opgedragen aan den Raad van Bestuur, ten gevolge van de 2de en 3de afdeelingen van de voorschreven wet.

De bezittingen van het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren op den 15den September 1853, bestaan in Inschrijvingen op het Grootboek der $2\frac{1}{2}$ percents rentegevende Nationale Schuld: aangekocht volgens de vorige opgave tot 15 September 1852 ƒ 650,600 aangekocht den 6den Januarij 1853 ƒ 7,500; aangekocht den 29sten Januarij 1853 ƒ 68,900; aangekocht den 24sten Mei 1853 ƒ 76,100; aangekocht den 1sten September 1853 ƒ 40,500; totaal ƒ 843,600.

's Gravenhage, 20 October.

Bij Koninklijk besluit van 5 Sept. 1853 is bewilliging verleend tot het oprigten der Nederlandsche Gaz-Maatschappij te 's Gravenhage, op den voet als bij het overgelegd ontwerp der acte van oprigting, met de daarin later gemaakte veranderingen bepaald is.

Z. M. heeft de kapitein ter zee J. F. A. Coertzen, met den laatsten dezer op verzoek, eervol afgevoerd uit het corps zee-officieren der Nederlandsche marine, onder toekenning van den rang van schout-bij-nacht, en wegens langdurige dienst op pensioen gesteld, onder toekenning van een pensioen van ƒ 1800 's jaars, hetwelk zal worden ingeschreven in het grootboek der pensioenen, doch zal stilstaan zoolang de voornoemde kapitein ter zee zal bekleeden de betrekking van hoofd-inspecteur van het loodswezen, de betonning, bebakening en verlichting, tot welke betrekking hij bij voorschreven besluit met 1 November e. k. wordt benoemd.

De kantoren van den Rijkstelegraaf zijn, langs de Duitsche lijnen, in verbinding gesteld met de kantoren te Bologna in den Kerkelijken Staat en te Monza in het Lombardisch-Venetiaansch Koningrijk. Aan al de Nederlandsche kantoren wordt voor een enkelvoudig berigt, naar Bologna 10,80 gl. en naar Monza 7,20 gl. betaald.

Bij den Minister van Financien is, door tusschenkomst van een R. K. pastoor, ontvangen eene som van ƒ 40, als schadeloosstelling voor het Rijk, ter zake van gepleegd verzuim in de naleving eener aanneming van landswerken.

Eene commissie, bestaande uit de heeren C. L. H. Hooft, voorzitter, T. Polak Daniels J. A. de Sonnaville, W. M. de Brauw, A. de Pinto, G. Ruitenschild, F. A. van Rappard en M. J. van Gigch, secretaris, heeft aan onze stadgenooten eene circulaire gerigt, ten einde *eene bijdrage* voor *eene enkele maal* te verzoeken tot het bijeenbrengen van de nog benoodigde som van 4 of 5,000 gulden, die dringend vereischt wordt voor de oprigting van een nieuw schoolgebouw voor onvermogende Israëlitische kinderen. Reeds hebben H. H. Gedeputeerde Staten dezer provincie welwillend eene subsidie van ƒ 2,000 verleend. Op deze Godsdienstig-Israëlitische armenschool wordt thans reeds aan 150 jongens en meisjes godsdienstig en maatschappelijk onderwijs gegeven; de meisjes krijgen wederonderrigt in de vrouwelijke handwerken en de jongens worden later aan de inrigting ter bevordering van ambachten onder de minvermogende Israëliten overgegeven. Het gebouw der school is thans reeds voor de bestaande 150 leerlingen te klein en dus ongezond en daarenboven behoorde nog een 50 tal leerlingen te worden geplaatst. De commissie heeft hare hoop dus gevestigd, zegt zij, op de bron, die nog nimmer zegen hier nimmer te leur stelt, namelijk de onbegrensde weldadigheid harer stadgenooten, en wij vertrouwen met die commissie, dat zij zich ook dit maal niet te leurgesteld zal vinden, maar dat men niet terug zal deinzen om door *eene bijdrage* voor *eene enkele maal* zoo als reeds gezegd is, het maatschappelijk en godsdienstig onderwijs van zoo vele minvermogende kinderen te helpen bevorderen.

---

* Gisteren is het standbeeld van wijlen Z. M. Koning Willem II, in deze residentie aangebragt.

---

* Z. M. heeft, bij besluit van 19 September jl., goedgekeurd een plan van geldleening eener som van ƒ 195,000, tot daarstelling van stoomgemaal en aankleven in het polderdistrict van Bommelerwaard boven den Meidijk, ter verbeterde water-ontlasting.

---

* De audientie van den Minister van Binnenlandsche Zaken zal op aanstaanden Zaturdag, den 22 dezer, geen plaats hebben.

---

* Wij vernemen thans, met genoegen, dat onze stadgenoot, de heer Maurits Verveer, op de tentoonstelling van schilderijen, die thans te Duinkerken geopend is,

met de eerste medaille is bekroond geworden voor zijn schilderstuk, voorstellende: „*Een Scheveningsch strandgezigt*" hetwelk tevens door de Commissie is aangekocht. Deze onderscheiding is te vleijender, daar dit genre van schilderijen, door het aantal en de kunstwaarde der ingezonden stukken, uitstekend op die expositie vertegenwoordigd is.

De Koning van Pruissen heeft aan den lijfarts van Z. M., professor F. J. Everart, de orde van den Rooden Adelaar 2 kl., geschonken.

In het cholera hospitaal te Amsterdam zijn op 19 Oct. ingekomen 1 lijder, hersteld 3, overleden 1, blijven in behandeling 19.

Buiten het hospitaal zijn bij de cholera-commissie op 18 Oct. aangegeven 11 lijders en 5 overleden.

Men verneemt uit Leyden, dat de hooggeleerde heer dr. M. de Vries, onlangs benoemd tot hoogleeraar in de Nederlandsche taal, welsprekendheid en geschiedenis, den 29 dezer maand zijne plegtige intreêrede [illegible] houden.

Bij de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt te ROTTERDAM zijn aangegeven op 19 Oct.: 3 cholera-lijders, 1 hersteld en 1 overleden.

In de zitting van den gemeenteraad van Amsterdam, op den 19 dezer gehouden, is besloten aan Z. M. een adres aan te bieden, houdende verzoek tot betere regeling der geneeskundige wetgeving.

Te Arnhem is, in navolging van Amsterdam, eene vereeniging opgerigt en de gelegenheid tot deelneming opengesteld bij den notaris mr. G. van Eek, aldaar, om goede en gezonde woningen, in of nabij de stad, tegen billijken prijs aan arbeiders te verhuren, onverschillig van welke godsdienstige gezindheid, doch van een goed zedelijk gedrag en bij voorkeur aan hen, die reeds 4 jaren in de gemeente woonachtig zijn. Het bestuur bepaalt den huurprijs, doch niet beneden 50 c. en niet boven f 1.50 per week. Volgens de statuten der vereeniging is het kapitaal op minstens f 50,000 in aandeelen van f 500 [illegible] wordt 4% 's jaars [illegible]

[illegible] Schiedam zijn van 11—14 Oct. aangetast 9, gestorven 7, hersteld 3; 14—17 aangetast 1, gestorven 1, hersteld 2; totaal: 198 aangetast, 141 gestorven, 43 hersteld en in behandeling gebleven 14.

Naar wij vernemen zal nog voor het einde dezer maand de aanmerkelijk vergroote en verbouwde concertzaal in Diligentia voor het gebruik gereed zijn. Daardoor zal aan eenen sedert lang geuiten wensch voldaan en tevens in eene voor de residentie werkelijk bestaande behoefte voorzien worden. Met grond mag men vertrouwen, dat dit lokaal, zoo in omvang als wat sierlijkheid betreft, in allen deele aan de verwachting zal beantwoorden. Het valt niet te betwijfelen dat de ontwerper daarvan, zijnde de heer Vletter, door dien aanleg zijn reeds gevestigden naam met roem zal handhaven. De aannemers B. Schroot en B. Wennekers hebben, naar de verzekeringen van hen, die de zaal [illegible] hebben bezigtigd, zich in allen opzigte van hun[illegible] gekweten, door zorg te dragen dat dit moei[illegible] kunnen den zoo kort gestelden tijd, van [illegible] zal wezen. Zoo wij wel onderrigt zijn [illegible] om aan ruim 800 personen [illegible] De banken [illegible] den gestoffeerd. Het [illegible] breiding aan de behoefte voor [illegible] zal worden voldaan. De zaal zal natuurlijk voorloopig in den ruwen grond afgemaakt blijven. Rond de zaal is eene galerij opgerigt, die door eene fraai gegoten balustrade wordt opgeluisterd. In het midden der zaal bevindt zich eene koninklijke loge. Daar tegenover is het orkest cirkelvormig geplaatst. Daarnevens zijn de stemkamers benevens kamers tot vereeniging van de artisten. De gewone ingang zal in het voorhout blijven, terwijl in de Hooge Nieuwstraat twee ingangen zullen zijn. [illegible] is zoodanig ingerigt dat het orkest kan worden [illegible] wanneer zij tot het houden van voorlezingen [illegible]temd.

[illegible] dat te Arnhem het plan bestaat om aan [illegible] die als fabriek-arbeiders en handwerkslieden [illegible] goeden aanleg geven, de gelegenheid te [illegible] aan buitenlandsche fabrieken en werkplaatsen [illegible] hen aldaar in geval van ziekte te onderst[illegible] noodig, hen na zeker tijdsverloop, de terug[illegible] hunner inwoning gemakkelijk te maken.

Men verneemt, dat door de [illegible] van de Koninklijke school voor nuttige en beeldende kunsten te 's Hertogenbosch is besloten, in het aanstaande jaar eene tentoonstelling van schilderijen, enz. van levende meesters te houden, en wel op den 2den Dingsdag in de maand Julij. De broederschap van St. Lucas, tot beoordeeling der schilderkunst, is uitgenoodigd, zijne medewerking daartoe te verleenen. De commissie heeft reeds eene aanzienlijke som ter harer beschikking gekregen en Z. M. heeft het plan eener verloting, aan die tentoonstelling te verbinden, goedgekeurd.

□ Men schrijft ons uit DRUNEN van den 19den: „Gisteren had alhier een allertreurigst ongeluk plaats; de 76 jarige landbouwer F. Krol, zat voor op de schijer eener ongeladen en met een os bespannen kar; het dier begon geheel onverwachts te springen en hollen, waardoor de lijn brak, tengevolge waarvan Krol van de kar tuimelde en op den klinkerweg voor het rad neer viel. Het rad trof zoo noodlottig den onderbuik van den ongelukkigen, dat hij reeds heden nacht aan de gevolgen overleden is, eene hoog bejaarde vrouw en onderscheidene kinderen in de diepste droefheid nalatende."

△ Uit MEPPEL schrijft men ons: Bij de kennisgeving van de vaststelling der jaarwedden van de Burgemeesters Wethouders, Secretarissen en Gemeente-ontvangers, door HH. Gedep. Staten van Drenthe aan de Gemeente-besturen in dat gewest, hebben zij als hun gevoelen kenbaar gemaakt, dat die jaarwedden moesten gerekend worden ingegaan te zijn met den 1 Januarij 1852.

De Raad dezer Gemeente echter heeft als zijn gevoelen kenbaar gemaakt, dat de ingang van die jaarwedden, althans voor deze gemeente, moesten gerekend worden ingegaan te zijn met de dagteekening van het Koninklijk besluit van goedkeuring.

Eenige leden geven omtrent de hoegrootheid van de jaarwedde van den Burgemeester, de zonderlinge houding in dezen van HH. Gedep. Staten te kennen, daar deze den Raad die jaarwedde als billijk op f 600 had voorgesteld, dat de Raad echter die op f 400 had willen behouden zoo als vroeger, en dat zij nu, afgeweken van hun eenmaal gedaan voorstel, die jaarwedde nog f 200 hooger en alzoo op f 800 hadden gebragt.

Men schrijft uit Paramaribo, dat aldaar den 20. Aug. [illegible] van het eiland Madera, met [illegible] mannen, vrouwen en kinderen, aan boord. Deze zijn daar onmiddelijk door plantaadjehouders [illegible] landbouw gebruikt. Het laat zich aanzien, dat deze lieden er zeer goed zullen voldoen en de negers zouden [illegible] zijn, dewijl het aantal negers steeds afneemt en vroeg of laat de emancipatie toch ingevoerd zal moeten worden. Spoedig zullen er meerdere inwoners van dat eiland aangevoerd worden, want de lust om deze, pas aangekomene menschen op de plantaadjes over te brengen was zeer groot. Als er 1000 aangevoerd waren, mag men het er voor houden, dat deze terstond zouden geplaatst geworden zijn.

Voor zoo verre bekend is, is er van de zijde van het gouvernement echter niets gedaan, om deze onderneming, die zoo heilzaam voor de kolonie kan werken, aan te moedigen. In 't belang der kolonie ware die aanmoediging toch zeer wenschelijk. Zoo dikwijls is het voordeelige der kolonisatie van Suriname reeds betoogd, en hebben zich niet alleen stemmen verheven, maar heeft zelfs de oud-gouverneur van Suriname, baron v. Raders, het belang proefondervindelijk aangewezen, dat het daarstellen eener vrije werklievende bevolking in de kolonie eene noodzakelijkheid was, als men dezelve niet geheel wilde doen ten gronde [illegible] dat werkeloosheid hier bijna [illegible] kolonisatie [illegible] is er uit gebleken dat men bij 't volvoeren van zulke ondernemingen vooraf de noodige maatregelen van voorzorg moet nemen, die toen waren verwaarloosd. *U. C.*

Advertentiën.

Laatste Berigten.

WEENEN, Woensdag 19 October (des Avonds).

Volgens berigt uit Konstantinopel van 10 dezer waren de Fransche en Engelsche eskaders de Dardanellen nog niet binnengeloopen, ofschoon het verzoek daartoe bepaaldelijk door den Sultan was gedaan. Sir Stratford Redcliffe en de Heer de la Cour, gezanten van Engeland en Frankrijk bij de Porte, zijn nog steeds als bemiddelaars werkzaam.

Op de ontvangst van deze [illegible] fondsen dezen avond hier meer gewild, Metalliek 92.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 20 October 1853.

[illegible]			[illegible]		
Dito Certificat.	3	73½	*Hope* 1798/1816	5	104¾
Dito dito	4	92¼ ⅜ 5/16	Dito 1828/1829	5	
O. I. Leening.	4	92⅛ ⅜	Cert. 1831/1833	5	95
Amort. Syndic.	3½		Dito Dito	4½	
Hand.-Maats.	4½		Dito *Hope*	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz*	4	
Certificaten	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
Dº *Rothschild*	2½		Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito	6	71 ⅝
Obligatien	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	21 7/16 9/16 7/16	Obligatiën	4	82⅝
Dito Buitenl.	3		**Oostenrijk.**		
Dº Binnenl. s/m.	3	40 9/16 ⅝ 9/16			
Bew. Sp. Com.		5⅛ ¼	Metalliek	5	76[illegible]
Amort. Schuld.		4 11/16	Dito bet. Amst.	5	[illegible]
Portugal.			Dito letter [illegible]		39⅛ ¼ ⅜
Londen nieuwe.	5	87⅛ ⅜ ⅛	[illegible]	2½	39⅜
Dito uitgest.	4		[illegible] 1852	2½	

Denem., bij [illegible] pct. 101; Philad., Bankactien $4\frac{3}{16}$; [illegible] 5 pct. $22\frac{7}{8}$; dito Onb. $22\frac{1}{2}$, $\frac{5}{8}$, $\frac{1}{2}$ [illegible] p. s. 100 $2\frac{1}{2}$ pct. 20; dito Onb. $19\frac{3}{4}$ [illegible] $7\frac{7}{8}$, 8; Ecuador $3\frac{7}{8}$, 4; Peru $4\frac{1}{2}$ pct. $69\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$.

Met uitzondering van Spaansche welke wederom goed te plaatsen waren verkeerde de markt in de overige zoo binnenl. als buitenl. effecten, in eene zeer flaauwe stemming, zonder dat de handel in eene der gangbaarste [illegible] opleverde daar er geen voldoende koopers tegenover de verkoopers waren.

FRANKFORT, Woensdag, 19 Oct. 5 pct. Metal. 80; Loten fl. 250 115; Bankaktiën 1316; 1 pct. Spanje 21; 3 pct. dito 40½; wissel op Weenen 105.

De beurs was algemeen gunstiger gestemd, inzonderheid en opzigte der Oostenrijksche fondsen.

LONDEN, Woensdag 19 October. Consols op tijd 91; Mexico nieuwe 3 pct. 24; Peru N. 4½ pct. 72; Spanje 1 pct. 21½; Ecuador 5½; Buenos-Ayres 58.

PARIJS, Woensdag 19 October. Fransche 4½ pct. op 99.45; dito 3 pct. op tijd 72.30; Spanje binn. 3 pct. 41; dito 1 pct. 21½; Belgie 4½ pct. 97; Rusl. 4½ pct. 95; Metal. 5 pct. 86.

WEENEN, Woensdag 19 October. Met. 1852 5 pct. 91; dito oude 1851; Loten v. fl. 250 131; Lomb. [illegible]; Bankactiën 1300; Zilver 12½; Wissel Lond. 11.00; [illegible] 132½.